

วันที่ ๑๘ พ.ย. ๕๖ หลังจบการประชุมคณะกรรมการตัดสินผลงานวิจัยเด่น สกว. ศ. ดร. [ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ](#) กับผมถือโอกาสสอยุ่คุยกันต่อเรื่องแนวทางส่งเสริมการวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เรามีความเห็นพ้องกันว่า ความเข้มแข็งทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นสิ่งจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง หรือมองมุมกลับ หากยังปล่อยให้การวิจัยด้านนี้ยังอ่อนแอ อย่างในปัจจุบัน จะมีผลร้ายต่อสังคม

ผมให้ความเห็นกับท่านว่า สกว. ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัย อย่างน่าชื่นชมมาก แต่ความสำเร็จนั้น เอียงไปข้างสาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ไม่ได้รับอานิสงส์เท่าที่ควร สะท้อนว่า แนวทางการจัดการงานวิจัยของ สกว. นั้น น่าจะยังไม่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จึงน่าจะมีการพัฒนาองค์กร และระบบบริหารงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขึ้นมาในสังคมไทย แบบเดียวกับที่ผมและคณะพัฒนา สกว. และระบบการจัดการงานวิจัยของ สกว. ขึ้นเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว

เรายุกันถึงองค์กรแบบ [The Social Science Research Council](#) ในสหรัฐอเมริกา [The Social Science and Humanities Research Council](#) ของแคนาดา [Arts and Humanities Research Council](#) ของอังกฤษ

ดร. ธเนศ เอ่ยถึงตัวอย่าง [ARI](#) NUS ที่เริ่มต้นด้วยการไปดึงตัว Prof. Anthony Reid มาจาก ANU โดยที่ทางรัฐบาลสิงคโปร์ให้งบประมาณหนุนการจัดตั้ง ARI (Asia Research Institute) เต็มที่ ผมให้ความเห็นว่า กรณีเช่นนั้นเกิดยากในประเทศไทย เพราะรัฐบาลไม่มองมหาวิทยาลัยและวิชาการเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความเข้มแข็งของประเทศ บางรัฐบาลระแวงมหาวิทยาลัยด้วยซ้ำ

ผมชี้ให้เห็นว่า การมี สกว. ในสังคมไทยเป็นอุปสรรค หรือเหตุบังเอิญ เกิดจากการมีรัฐบาลอานันท์ และมี ศ. ดร. ไพจิตร เอื้อทวีกุล ที่มีสายตากว้างไกล ผมยังมองไม่เห็น ว่ารัฐบาลจากการเลือกตั้ง ในสภาพปัจจุบัน จะเห็นความสำคัญของการก่อตั้ง สำนักงานสนับสนุนการวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

แต่เราก็ไม่สิ้นหวัง เราต้องช่วยกันคิดหาช่องทางสร้างความเจริญด้านวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็น Knowledge-Based Society หลุดพ้น middle-income trap ให้ได้

วิจารณ์ พานิช

๑๙ พ.ย. ๕๖

[บันทึกนี้เขียนที่ GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)

ชีวิตที่พอเพียง : ๒๐๘๐.ไม่เห็นด้วยกับข้อเขียนของตนเอง

บันทึก คุยกับ ศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ [บันทึกนี้](#) มีคุณลูกหมูเด่นระบามาแสดงความคิดเห็นเชิงเห็นด้วย ผมพิจารณาใหม่ กลับไม่เห็นด้วยกับที่ตนเองเขียนไปว่าอาจสื่อความหมายผิด

จริงๆ แล้ว ในยุคสมัยปัจจุบัน ศาสตร์ต่างๆ ยืนโดดเดี่ยวยาก เพราะโลกมันซับซ้อน ในท่ามกลางทุนนิยม บริโภคนิยม มูลค่านิยม ศาสตร์ที่เป็นคุณค่าเป็นนามธรรมต้องหาทางดำรงอยู่ด้วยวิธีต่างๆ วิธีหนึ่งคือ “จำแลงกาย” เข้าไปฝังตัวอยู่ในสินค้า หรือบริการ เหมือนอย่างที่ แบคทีเรียในสมัยโบราณหาทางดำรงอยู่โดยเข้าไปอยู่ใน เซลล์ ของสิ่งมีชีวิตอื่น จนในปัจจุบันเรารู้จักกันในชื่อ [mitochondria](#)

ไมโทคอนเดรีย มีความสำคัญมากเสียจนต้องไปอยู่ในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เพราะเซลล์ต้องการเพื่อการดำรงชีวิต เนื่องจากเป็นโรงงานผลิตพลังงาน จนในที่สุด แบคทีเรียชนิดนี้ก็ไม่ต้องอยู่แบบตัวเดียวโดดเดี่ยวอีกต่อไป เข้าไปอยู่ในเซลล์ เป็นส่วนหนึ่งของเซลล์เสียเลย

ศาสตร์ หรือวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ เป็นศาสตร์ว่าด้วยความเป็นมนุษย์ มิติของความเป็นมนุษย์จะต้องอยู่ใน สินค้าและบริการทุกชนิด

เพราะสินค้าและบริการก็เพื่อมนุษย์เป็นผู้บริโภค วิชาการด้านมนุษยศาสตร์จึงต้องเป็นศาสตร์หนึ่ง ที่ใช้พัฒนาสินค้าและบริการ

หลายปีมาแล้ว ผมอ่านพบในนิตยสารด้านธุรกิจ ไม่นานใจว่าใช้ Fortune หรือไม่ ว่าบริษัท สمارทโฟน แห่งหนึ่ง จ้างนักมานุษยวิทยาระดับปริญญาเอก เป็นผู้จัดการแผนก human interphase หรืออะไรทำนองนี้ มีหน้าที่บินไปตามประเทศต่างๆ ในโลก เพื่อไปดูว่าผู้คนเขาใช้ สمارทโฟน กันอย่างไร แล้วกลับมาเล่าให้วิศวกรผู้ออกแบบ สمارทโฟน รุ่นใหม่ สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการออกแบบ ให้ถูกใจผู้ใช้

เห็นไหมครับ จะอย่างไรก็ตาม มนุษย์เราก็น่าจะยังเป็นศูนย์กลาง แล้ววิชาการว่าด้วยความเป็นมนุษย์ จะไม่สำคัญได้อย่างไร แต่ความสำคัญนั้น อาจต้องตีความหลายแบบ โดยอาจสำคัญแล้วต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง ก็แบบหนึ่ง หรือสำคัญมากจนไม่ต้องมีตัวตน กลายเป็น ไมโครโฟนเดรีย หรือ intel inside คอมพิวเตอร์) ก็อีกแบบหนึ่ง ที่เป็นคนละขั้วทีเดียว

ผมเห็นบางมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีหลักสูตรการท่องเที่ยว มีวิชาด้านมนุษยศาสตร์เพียบ เห็นแล้วคิดว่า นี่คือหนทางหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ คือเปิดโอกาสให้นักวิชาการด้านนี้ทำงานวิจัย และสอน บนพื้นฐานของการสร้างสรรค์วิชาการจากชีวิตจริงในปัจจุบัน ไม่ใช่สร้างสรรค์จากเอกสารหรือจารึกจากอดีตเท่านั้น มนุษยศาสตร์ในปัจจุบัน จึงควรสร้างศาสตร์ทั้งจากอดีต และจากปัจจุบัน

หากนักวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สามารถสร้างสรรค์วิชาการจากปัจจุบันได้จริง จากกิจกรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน ศาสตร์ด้านนี้ ก็น่าจะเอาใจใส่สร้างวิถีวิทยาการวิจัยจากข้อมูลจริงนี้ แล้วศาสตร์ทั้งสองก็จะเฟื่องฟูรุ่งเรืองมาก เพราะมีข้อมูลเรื่องราวให้วิจัยไม่จำกัด เพราะสังคมมันเปลี่ยนเร็ว

นั่นหมายความว่า วิธีสร้างศาสตร์เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม ต้องไม่ใช่แค่ยึดโยงกับอดีตเท่านั้น ต้องยึดโยงกับปัจจุบันและอนาคตด้วย โดยจะต้องสร้างวิธีการ และจารีตทางวิชาการขึ้นใหม่ ไม่ใช่ยึดมั่นถือมั่นอยู่กับจารีตวิชาการที่ตนเล่าเรียนมาเท่านั้น

ทั้งหมดนี้ เป็นการเถียงกับตนเอง ไม่เห็นด้วยกับตนเอง

ผมเป็นโรคจิตเภทหรือเปล่า

คุยกับ ศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

วันพุธที่ 22 มกราคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 22 มกราคม 2014 เวลา 15:09 น.

วิจารณ์ พานิช

๒๒ ธ.ค. ๕๖

บันทึกนี้เขียนที่ [GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)